

Milyen elvek szerint rendeznék a németek a lengyel kérdést.

A politikai kialakulás jövőképe azokat a németeket is foglalkoztatja, akik hadba szállottak. Dr. v. Schmidt-Pauli Edgar a harctérről küldte ezt az érdekes cikket a lengyel kérdéssel:

Valami megbízatással lovagolok Szlonim vidékére. A véletlen játéka hogy több nap egymásután lovagi birtokokon akad éjjeli szállásom. Lengyel mágnások birtokain olyanokéin, akik ahelyett, hogy Oroszországba menekültek volna, megvárták nyugodtan a németek érkezését. A felgyújtatást úgy kerülték ki kastélyaik, hogy megvesztegették az ezzel a feladattal megbízott kozákokat. Helyzetük azonban egyáltalán nem irigylésre méltó.

Orosz gazdasági centrumuktól és bankjaiktól elvágyva, az ugynevezett lengyel királyságban élő ismerőseikkel és rokonaikkal még a póstai összeköttetésnek is hiányával vendégekként élnek néhány helyiségbe összehúzóval a — saját kastélyaikban amelyeket valamely hadosztály vagy más parancsnokság törzse szállott meg. És még örülniök kell ennek az állapotnak, mert ez legalább megóvjaa őket más csapatok rekvirálásától. Mert állatban, gabonában és lovakban már csak ép a megélhetéshez legszükségesebbekkel rendelkeznek. A legtöbb jószágukat és holmijukat magával sodorta a visszavonuló oroszok árja ami pedig megmaradt, annak legtöbbjét — persze nyugta ellenében — elvették tőlük az üldöző német csapatok. A husz nagy áron a szomszédos városokból, Szlonimból és Kosszovóból szerzik be, a kertekből alig-alig kerül valamelyes nyomoruságos maradéka a főzelékféléknek és takarékoskodniuk kell a kenyérről is. A férfiak sok esetben távol vannak családjuktól, gyermekeiktől és szüleiktől, anélkül, hogy hirt hallhatnának vagy adhatnának egymásról.

Nem csoda, háboru van. És elmondhatni, hogy ezek az itt maradt lengyelek ép úgy szenvednek a háborútól, akár a harcoló csapatok.

Miért maradtak itt? Moszkvában, vagy Pétervárott kényelmes élet várakozott rájuk, lebonyolíthatták volna üzleteiket és beszédhették volna szeszégetőik és erdősegeik utáni künlevéseiket. Ott biztonságba helyezhették volna értékpapirjaikat és ingóságait. Vajjon azért maradtak, hogy személyes jelenlétükkel megmentse lakásaikat a felégetéstől? De mi biztosította a vesztegetési kísérletek eredményét? Azonkívül Oroszország az ilyen parancsra felgyújtott értékeknek husz százalékát bizottsági megállapítás szerint rögtön kifizette készpénzben. A többi a békekötés után egyenlítődik ki. Mi az, ami ezzel szemben arra indította őket, hogy magukra vállalják a bizonytalanságot, nélkülözéseket, sőt veszélyeket? Ennek bizonyosan mélyebben rejlő okai vannak.

Maguk a lengyel mágnások adják meg nekem erre a feleletet. Félig franciául, félig németül, ahogyan ép a kifejezés könnyebben adódik:

Mert lengyelek és hisznek Lengyelországban. Mert szakadék tátong hazájuk és Oroszország között. Mert nem akárnak oly messzire elszakadni a lengyel ügytől, amelyért szenvednek, amelyről álmodnak, amelyről azt remélik, hogy ezen világégés hamvaiból fönixként fog ragyogó tollazatával megelevenedni.

Nem célok itt a lengyel kérdést megoldani. Ezzel foglalkozzanak mások, e kérdés szakavatott ismerői. Nem könnyű feladat ez bizonyára. Hiszen a lengyel állam oly lelkes előharcosa, mint a krakói „Krytka” szerkesztője is elismeri, hogy Lengyelország egyáltalán nem nyújtja az egyöntetű akarás képét. Varsóban van ugyan egy oroszellenes függetlenségi szövetség, Galiciában egy legfelsőbb nemzeti bizottság, másfelől azonban teljességgel elmaradt Varsóban a várt fölkelés, ellenben hódoló táviratok mentek onnan a cárhoz, sőt a háború folyamán megnövekedett a oroszofil lengyelek száma. Ennek okait most ne kutassuk és e pillanatban számoljunk a tényekkel.

Ezek számbavételével nem lesz érdektelen

tárgyilagosan és jóakarattal megismerkedni azokkal a kívánságokkal, eszmékkel, sőt ábrándokkal, amelyeket ez a csoport itt maradt lengyel mágnás táplál bármiként is alakul ki végeredményben a helyzet.

„Olyan országot akarunk, amelyben megmaradhatunk lengyeleknek, amelyekben egymás között és egymásért élhetünk” — ez a vezéreszme csendül ki minden, sokszor határozatlan kívánságból. Mindenesetre nagyon nehéz dolog most, amikor még sötétben tapogatódzunk a területi elhatározásokat illetően, szilárdul körülhatárolt tervekkel megállapítani. Egy azonban bizonyos, hogy a legforróbb vérűek is határt kell hogy szabjanak azon ábrándjuknak, amely azt célozza, hogy az összes lengyelek egységes lengyel államot alkossanak, mert a legmerészebb ábrándozó is alig meri megbolygatni akár Németország, akár Ausztria határait. Vajjon célszerű volna-e ilyen lökeshárító állam, azt a kérdést szándékosan kikapcsolom, mert ez a kérdés csak a békekötés alkalmával tárgyalható. Nem hiszek azonban a más oldalról annyira hangoztatott lengyel terjeszkedési vágyban sem. Informálóm szerint ugyanis a lengyel királyság tárt karokkal nyitna utat Galicia és Pósen minden lengyelének arra, hogy az alakitandó királyságon belül bármilyen állásba jusshasson.

Feltéve ilyen államnak a létesítését a hatalmak által kijelölt vagy választott királlyal, rögtön fontos kérdése válnék a militarizmus. Erről az én lengyeleim csodálatosképpen alig gondolkodtak. A „Krytkának” főnt említett szerkesztője sem foglalkozik vele és megelégszik azzal, hogy itt-ott megemlékezik a lengyelek vitézségéről. De minden vitézség mellett is és dacára annak, hogy elegendő katona anyaga lenne, ennek a kérdésnek a szabályozása nem volna átengedhető ilyen ifjú államnak. Mert vagy megmaradna katonailag jelentéktelennek és akkor az első keletről való megrohanás alatt összeroppanna, vagy jelentékennyé válik és akkor bizonyos körülmények között veszélyessé is lehetne a végleges szabályozásnál erre mindenestre figyelemmel kell lenni.

Ez a kérdés különben alig zavarja úgy látszik, a lengyelség jövőre vonatkozó álmait. Inkább a belső közigazgatás és gazdasági politika kérdéseivel foglalkoznak. Különösen az iskolák fájó pontjuk. A lengyel iskolákat Oroszország eddig csak megtűrte. A lengyel gimnázium érettségi bizonyítványa nem jogosított az egyetemre, de katonai kedvezményre sem. Ha valaki nem akart közönséges katonaként szolgálni, akkor orosz gimnáziumnál kellett a további képesítést megszereznie ami egy-két évi veszteséget jelentett. Pedig a két iskola között csak az volt a különbség hogy a lengyel gimnáziumban a lengyel nyelv rendes tantárgy és lengyel nyelven folyt a matematika tanítása. Az igazi lengyelek azonban hazafiaságból mégis a lengyel iskolába jártak. Természetes hogy a háboru alatt Oroszország kimondta a két iskola egyenjogúságát. A varsói német kormányzás rögtön a tettek terére lépett és megnyitotta a lengyel egyetemet, amely az orosz uralom alatt orosz egyetem volt. E kérdésben egyetértésre jutni nem volna nehéz feladat.

A gazdasági politika és belső közigazgatás egyes kérdéseivel foglalkozni ilyen szűk helyen lehetetlen. Csak az elvi álláspontot kell kijelölnöm: vajjon egy netalán alakítandó új államra rábizandó-e a belső szervezés vagy sem. Itt föltétlenül igenlő álláspontra kell helyezkednem, ha Lengyelországnak államjegyet akarunk adni. Katonai autonómiáról ép úgy lemondhatna, mint a Hanza-városok Poroszországgal szemben s ha az állam határai még nem is állapíthatók meg a közigazgatás jogát azonban már eleve meg kell neki adni. A lengyel nemzeti öntudat iránt annyi tekintettel lenni, hálás dolog lesz. Lengyel agráriusokkal való beszélgetéseimből azt a meggyőződést merítem, hogy erősen kifejtett nemzeti önértékük minden engedményt hálával és lelkesedéssel fogad.

E tekintetben nagyon hasonlítanak a magyarokhoz, akik nemzeti önértékükben olyan könnyen sebezhetők, másrészt azonban minden, még oly csekély figyelem iránt is annyira fogékonyak. Csak arra emlékeztetek, hogy annak idején Magyarországnak az a követelése, hogy a zászlón közös osztrák-magyar címer legyen, a két koronaország közti mélységes viszálykodások kiinduló pontja volt. Ha akkor Ausztria ebben a csekély jelentőségű ügyben engedett volna, — most végre Magyarországnak ez a kívánsága a császár rendelete által teljesedett — sok gyűlölség lett volna elkerülhető.

A külső és belső politika valóban kis okoknak és nagy hatásoknak a színtere. Ezekből a durva körvonalakból is kitetszik talán, hogy a lengyel csomó is megoldható kardesapás nélkül, ha az egyes fonalakat gondosan és helyesen kibogozzuk.

A szegediek hadiadója.

— Befejezték a hadiadó-tárgyalást. —

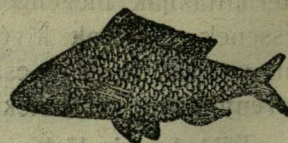
(Saját tudósítónktól.) A hadsegélyezés céljaira szolgáló jövedelemadónak megállapítására hivatott ugynevezett felszólamlási bizottság Koós Elemér elnöke alatt december 6-án kezdte meg a tárgyalásait s azokat folyó december 13-án fejezte be. A bizottság tagjai voltak: dr. Rósa Izsó, Gál Kálmán, dr. Végman Ferenc és Wagner Gusztáv, az előadói tisztet a pénzügyigazgatóság részéről Körösi Lajos pénzügyi tanácsos töltötte be. Bár a bizottság összeállítása minden irányban a legnagyobb garanciát nyújtotta arra, hogy a szönyekre kerülő tételek nagy tapintattal és a legszélesebb körű tekintettel intéztetnek el és annak dacára, hogy az egész tárgyalás menete a kívánalmakat ugyszólván teljesen kielégítette, mégis újra hangsúlyozzuk, hogy a jövedelemadó terén Szegedtől méltán várhattak még nagyobb eredményt. Ez azonban nem a bizottságon* mult, amelynek kötelessége kizárólag az eléje terjesztett tételekre nézve előkészített javaslatok megállapítására vonatkozik, hanem azon a körülményen, hogy a rendelkezésre álló hosszú idő sem volt elegendő a jövedelemadóköteles adóalanyok kiválasztására és a rájuk vonatkozó adatok összegyűjtésére. Ebből az a nagy tanulság meríthető, hogy ott, ahol még hiányos az adómorál, még több időt kell erre a célra szentelni és még több erővel és akarással kell a nagy célt szolgálni.

A jövedelemadó kivetésének lebonyolítása azonban csak biztató lehet a jövőre nézve, mely jövő a mai igazságtalan és aránytalan harmadosztályu kereseti adó helyére hivatott jövedelemadó megválasztását fogja a háboru tanulságai alapján lehetővé tenni.

Bár a mi viszonyaink között ennek az az új adónak, a jövedelemadónak az egész vonalon leendő életbeléptetése sok-sok akadályba ütközik, mégis reméljük, hogy a kormányhatalom bölcsessége és öntudatra ébresztett népünk vezető intelligens elemei megtalálják a módot a helyes végrehajtásra is.

KNEISSL-féle halcsarnokba

(Korzó-mozi épületében) nagyobb mennyiségű **HAL ÉRKEZETT**

u. m. **tükör potyka** 1 kilótól 5 kilóig, **czigány hal, meny hal és csuka hal.**